

RECALL DE SENTÈNCIES DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA¹

Marta Mingot Torra
Graduada en dret
Universitat de Barcelona

SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA TERCERA) DE 14 DE MARÇ DE 2019,² SOBRE CLÀUSULES ABUSIVES EN UN CONTRACTE DE PRÉSTEC EXPRESSAT EN DIVISES CELEBRAT AMB UN CONSUMIDOR

En primer lloc, el Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) analitza si l'article 6.1 de la Directiva 93/13/CEE³ ha d'interpretar-se en el sentit que s'oposa a una legislació nacional que impedeix al jutge que coneix de l'assumpte estimar una pretensió d'anul·lació d'un contracte de préstec expressat en divises, basada en el caràcter abusiu d'una clàusula que fa recaure en el consumidor les despeses associades al diferencial de tipus de canvi existents entre el tipus de venda i el tipus de compra de la divisa en qüestió, fins i tot quan el jutge estima que el manteniment del contracte és contrari als interessos del consumidor perquè aquest últim continua suportant el risc del tipus de canvi, consistent en la càrrega econòmica associada a l'eventual devaluació de la moneda nacional, que serveix de moneda de pagament, respecte de la divisa amb la qual ha de retornar-se el préstec (par. 34 de la Sentència del TJUE [STJUE]).

El TJUE declara que el precepte en qüestió no s'oposa a la legislació nacional que impedeix al jutge que coneix de l'assumpte estimar una pretensió d'anul·lació d'un contracte de préstec basada en el caràcter abusiu d'una clàusula relativa al diferencial de tipus de canvi, sempre que l'apreciació del caràcter abusiu de la clàusula permeti restablir la situació de fet i de dret en la qual es trobaria el consumidor si no hagués existit la clàusula abusiva. Ara bé, el Tribunal afegeix que sí que s'oposa a la

1. Aquest recull exposa les sentències més rellevants del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (en endavant, TJUE) en matèria civil publicades entre els mesos de febrer i juliol de l'any 2019.

2. STJUE (Sala Tercera) de 14 de març de 2019, assumpte C-118/17, Zsuzsanna Dunai contra Erste Bank Hungary Zrt.

3. Directiva 93/13/CEE del Consell, de 5 d'abril de 1993, sobre les clàusules abusives en els contractes celebrats amb consumidors (*Diari Oficial de la Unió Europea* [DOUE] 1993, L 95).

legislació nacional quan no concorre la condició anterior i, per tant, és impossible mantenir el contracte sense la clàusula abusiva (par. 56 STJUE).

Quant a les clàusules contractuals relatives al risc del tipus de canvi, el TJUE ha declarat que, atès que defineixen l'objecte principal del contracte de préstec, els és d'aplicació l'article 4.2 de la Directiva 93/13/CEE i només queden excloses de l'apreciació del seu caràcter abusiu quan l'òrgan jurisdiccional nacional competent considera que van ser redactades de manera clara i comprensible pel professional (par. 48 STJUE). Altrament, l'òrgan jurisdiccional nacional ha d'estudiar l'eventual caràcter abusiu de les mateixes clàusules (par. 49 STJUE).⁴

En segon lloc, el TJUE estudia si la Directiva 93/13/CEE, interpretada d'acord amb l'article 47 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, s'oposa que l'òrgan jurisdiccional suprem d'un estat membre adopti, basant-se en una interpretació uniforme del dret, resolucions vinculants sobre les condicions d'aplicació de la Directiva en qüestió (par. 60 STJUE).

El Tribunal de Justícia declara que l'òrgan jurisdiccional suprem d'un estat membre de la Unió Europea pot elaborar criteris que serveixin de guia als òrgans jurisdictionals inferiors a l'hora d'estudiar el caràcter abusiu de les clàusules contractuals, sempre que no privi el jutge competent d'assegurar la plena eficàcia de les disposicions de la Directiva esmentada, de prestar al consumidor un recurs efectiu per a protegir els drets que la norma li pot reconèixer, ni de plantejar una petició de decisió prejudicial en aquest sentit davant del TJUE (par. 63 i 64 STJUE).

SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (GRAN SALA) DE 26 DE MARÇ DE 2019,⁵ SOBRE CLÀUSULES ABUSIVES EN ELS CONTRACTES DE PRÉSTEC HIPOTECARI CELEBRATS AMB ELS CONSUMIDORS

El TJUE declara que els articles 6 i 7 de la Directiva 93/13/CEE han d'interpretar-se en el sentit que s'oposen que una clàusula de venciment anticipat d'un contracte

---

4. En el cas objecte del litigi principal, la clàusula relativa al risc del tipus de canvi defineix l'objecte principal del contracte. En conseqüència, no és possible mantenir l'existència del contracte (par. 52 STJUE). Així mateix, com que el manteniment del contracte seria contrari als interessos del consumidor (par. 55 STJUE), no és d'aplicació la facultat que el Tribunal de Justícia reconeix, tot i que de manera excepcional, al jutge nacional i que consisteix a substituir una clàusula abusiva per una disposició supletòria del dret nacional. L'ús d'aquesta facultat extraordinària està limitat als supòsits en els quals l'anul·lació del contracte en la seva totalitat pot comportar «conseqüències especialment perjudicials per al consumidor» (par. 54 STJUE).

5. STJUE (Gran Sala) de 26 de març de 2019, assumptes acumulats C-70/17 (Abanca Corporación Bancaria, SA contra Alberto García Salamanca Santos) i C-179/17 (Bankia SA contra Alfonso Antonio Lau Mendoza i Verónica Yuliana Rodríguez Ramírez).

de préstec hipotecari declarada abusiva sigui conservada parcialment mitjançant la supressió dels elements que la converteixen en abusiva quan la supressió equival a modificar el contingut de la clàusula i afecta, doncs, la seva essència. En canvi, no s'oposen que el jutge nacional resolgui la nul·litat de la clàusula abusiva, substituint-la per la nova redacció de la disposició legal que va inspirar la clàusula, aplicable en cas d'acord entre les parts contractants, sempre que el contracte de préstec hipotecari no pugui subsistir si se suprimeix la clàusula abusiva i l'anul·lació del contracte en el seu conjunt sotmeti el consumidor a unes «conseqüències especialment perjudicials» (par. 64 STJUE).

L'article 6.1 de la Directiva 93/13/CEE insta els òrgans jurisdiccionals remittents a abstenir-se d'aplicar les clàusules abusives per tal que no produïxin efectes vinculants per al consumidor, excepte si el consumidor s'hi oposa (par. 52 STJUE).

Quan un contracte de préstec hipotecari celebrat entre un professional i un consumidor no pot subsistir després de la supressió d'una clàusula abusiva la redacció de la qual està inspirada en una disposició legal aplicable en cas d'acord entre les parts contractants, l'article 6.1 de la Directiva 93/13/CEE no pot interpretar-se en el sentit que s'oposa que el jutge nacional, amb la finalitat d'evitar la nul·litat del contracte, substitueixi aquella clàusula per la nova redacció d'aquella disposició legal de referència introduïda després de la celebració del contracte, sempre que l'anul·lació del contracte comporti «conseqüències especialment perjudicials» per al consumidor (par. 59 STJUE), les quals han de ser examinades per l'òrgan jurisdiccional nacional.

En cas que l'òrgan jurisdiccional remitent arribi a la conclusió que el contracte de préstec hipotecari pot subsistir sense les clàusules abusives controvertides en el litigi principal, hauria d'abstenir-se d'aplicar aquelles clàusules, excepte si el consumidor s'hi oposa (par. 63 STJUE).

SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA SISENA) DE 27 DE MARÇ DE 2019,⁶ SOBRE EL DRET DE DESISTIMENT DEL CONSUMIDOR QUE HA ADQUIRIT UN MATALÀS I N'HA RETIRAT LA PROTECCIÓ DESPRÉS DE LA SEVA ENTREGA

L'òrgan jurisdiccional remitent pregunta si l'article 16e de la Directiva 2011/83/UE⁷ ha d'interpretar-se en el sentit que el concepte de «béns precintats que no siguin

6. STJUE (Sala Sisena) de 27 de març de 2019, assumpte C-681/17, Slewó – Schlafen Leben Wohnen GmbH contra Sascha Ledowski.

7. Directiva 2011/83/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'octubre de 2011, sobre els drets dels consumidors, per la qual es modifica la Directiva 93/13/CEE del Consell i la Directiva 1999/44/CE del Parlament Europeu i del Consell i es deroguen la Directiva 85/577/CEE del Consell i la Directiva 97/7/CE del Parlament Europeu i del Consell (DOUE 2011, L 304).

aptes per a ser retornats per raons de protecció de la salut o de higiene i que hagin estat desprecintats després de l'entrega» comprèn béns com un matalàs al qual, després de la seva entrega, el consumidor ha retirat la protecció (par. 26 STJUE).

El TJUE declara que el concepte de l'article 16e de la Directiva 2011/83/UE no inclou béns com un matalàs la protecció del qual ha estat retirada pel consumidor després del seu lliurament (par. 48 STJUE).

D'acord amb l'article 9.1 de la Directiva 2011/83/UE, el consumidor disposa d'un termini de catorze dies per a desistir d'un contracte a distància sense haver d'indicar el motiu del desistiment, excepte en cas d'aplicació de les excepcions previstes en l'article 16 de la Directiva esmentada (par. 27 STJUE).

El dret de desistiment concedeix al consumidor d'un contracte a distància un termini de reflexió perquè pugui examinar i provar el bé adquirit (par. 33 STJUE). No obstant això, la normativa preveu una sèrie d'excepcions a aquest dret que, com a limitacions als drets dels consumidors, han de ser objecte d'una interpretació estricta (par. 34 STJUE). Entre aquestes excepcions hi ha la prevista en l'article 16e de la Directiva 2011/83/UE, que fa referència als contractes a distància sobre el subministrament de béns precintats que no són aptes per a ser retornats per raons de protecció de la salut o d'higiene quan han estat desprecintats pel consumidor després de la seva entrega (par. 29 STJUE).

L'excepció de l'article 16e de la Directiva mencionada només és aplicable quan, després que el consumidor hagi retirat el precinte de l'embalatge, el bé deixa d'estar en condicions de ser comercialitzat per raons de protecció de la salut o d'higiene perquè la naturalesa del bé impossibilita o dificulta que el comerciant pugui adoptar les mesures necessàries que li permetin posar-lo a la venda novament (par. 40 STJUE).

El TJUE conclou que aquesta excepció del dret de desistiment no és aplicable a un matalàs quan el consumidor ha retirat la protecció després de la seva entrega (par. 41 STJUE) perquè el fet d'haver estat utilitzat no comporta que deixi d'estar en condicions de ser utilitzat per un tercer o de ser comercialitzat novament. En aquest sentit, cal tenir en compte que diversos clients d'un hotel utilitzen el mateix matalàs, que existeix un mercat d'ocasió d'aquest tipus de béns i, fins i tot, que els matalassos utilitzats poden ser objecte d'una neteja en profunditat (par. 42 STJUE). Finalment, pel que fa al dret de desistiment, acaba equiparant els matalassos amb una peça de roba (par. 43 STJUE).

SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA
(SALA PRIMERA) DE 3 D'ABRIL DE 2019,⁸ SOBRE CLÀUSULES
ABUSIVES QUE ATRIBUEIXEN LA COMPETÈNCIA TERRITORIAL
EN ELS CONTRACTES CELEBRATS AMB ELS CONSUMIDORS

En primer lloc, l'òrgan jurisdiccional remitent planteja com a qüestió prejudicial si l'examen d'ofici, per part del tribunal nacional, de les clàusules abusives d'un contracte celebrat amb un consumidor, relatives a la determinació de l'òrgan judicial competent per a conèixer de litigis, ha de comprendre també les clàusules contractuals que, malgrat que regulin la qüestió de la competència judicial per a resoldre els litigis que poden sorgir entre les parts, es limiten a fer una remissió a la regulació prevista pel dret nacional (par. 26 STJUE).

El TJUE declara que les clàusules contractuals que reflecteixen disposicions legals o reglamentàries imperatives, d'acord amb l'article 1.2 de la Directiva 93/13/CEE, no estan sotmeses a les disposicions d'aquesta Directiva (par. 28 STJUE). A més a més, segons el considerant tretzè de la mateixa Directiva, l'expressió «disposicions legals o reglamentàries imperatives» inclou les normes que, conforme al dret, s'apliquen entre les parts contractants quan no existeix cap altre acord (par. 29 STJUE).

L'exclusió de l'àmbit d'aplicació de la Directiva prevista en l'article 1.2 s'estén a les disposicions de dret nacional aplicables a les parts contractants, tant si són normes imperatives com si són normes dispositives (par. 33 STJUE). Tanmateix, aquesta excepció és d'aplicació restrictiva perquè l'objectiu de la Directiva és, fonamentalment, protegir els consumidors de les clàusules abusives incloses pels professionals en els contractes celebrats amb aquests últims (par. 34 STJUE).⁹

En segon lloc, l'òrgan jurisdiccional remitent pregunta si l'examen que duu a terme l'òrgan judicial ha de conduir a l'aplicació de les regles per a determinar la competència, de manera que garanteixi al consumidor la protecció resultant de les disposicions de la Directiva 93/13/CEE (par. 26 STJUE).

El TJUE declara que l'article 7.1 de la Directiva 93/13/CEE ha d'interpretar-se en el sentit que no s'oposa a unes normes processals a les quals remet una clàusula contractual que permeten al professional escollir, en el cas d'una demanda en què s'al·lega l'incompliment contractual per part del consumidor, entre l'òrgan judicial

8. STJUE (Sala Primera) de 3 d'abril de 2019, assumpte C-266/18, Aqua Med Sp. Z O.O. contra Irena Skóra.

9. En el present assumpte, la clàusula contractual controvertida està redactada en termes molt generals. Per una banda, remet a disposicions nacionals que s'apliquen independentment de l'existència de la clàusula en qüestió. Per l'altra, no reflecteix una disposició nacional específica (par. 35 STJUE). A causa de la interpretació estricta de l'excepció establerta en l'article 1.2 de la Directiva 93/13/CEE, no es pot entendre que una clàusula com la controvertida en el litigi principal sigui el reflex d'una disposició nacional (par. 37 STJUE).

competent del domicili del demandat i el del lloc d'execució del contracte, «a excepció que l'elecció del lloc de compliment del contracte representi per al consumidor unes condicions processals que puguin restringir excessivament el dret a la tutela judicial efectiva que li confereix l'ordenament jurídic de la Unió, extrem que correspon comprovar al tribunal nacional» (par. 56 STJUE).

De l'article 7.1 de la Directiva 93/13/CEE en relació amb el considerant vint-i-quatrè de la mateixa Directiva es desprèn que els estats membres han de vetllar perquè els seus òrgans judicials i les seves autoritats administratives disposin dels mitjans adequats i eficaços per a cessar l'ús de les clàusules abusives en els contractes celebrats entre professionals i consumidors (par. 42 STJUE).

La Directiva 93/13/CEE no determina expressament l'òrgan judicial competent per a conèixer dels litigis derivats entre un professional i un consumidor (par. 44 STJUE). El dret de la Unió Europea, en general, no harmonitza els procediments aplicables a l'examen del caràcter abusiu d'una clàusula contractual, sinó que correspon a l'ordenament jurídic intern de cada estat membre establir aquests procediments, amb la condició que no siguin menys favorables que els que regeixen situacions similars sotmeses al dret intern (principi d'equivalència) i que garanteixin una tutela judicial efectiva en virtut de l'article 47 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (par. 47 STJUE).

En definitiva, és al jutge nacional a qui correspon determinar si la disposició processal nacional garanteix la tutela judicial efectiva, així com dur a terme aquesta apreciació tenint en compte tant el lloc que ocupa la disposició processal en el conjunt del procediment, com el desenvolupament d'aquest i les seves particularitats davant dels diferents òrgans nacionals (par. 50 STJUE).¹⁰

SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA TERCERA) DE 4 D'ABRIL DE 2019,¹¹ SOBRE COMPENSACIÓ ALS PASSATGERS EN CAS DE DENEGACIÓ D'EMBARCAMENT I DE CANCEL·LACIÓ O GRAN RETARD DE VOLS

El TJUE declara que l'article 5.3 del Reglament 261/2004, en relació amb el seu considerant catorzè, ha d'interpretar-se en el sentit que el dany causat a un pneumàtic

10. Les modalitats processals que obliguen el consumidor a suportar despeses massa elevades poden tenir com a conseqüència l'obstaculització de la defensa dels drets del consumidor davant de l'òrgan judicial al qual acudeix el professional. Això pot succeir, per exemple, si l'elecció d'un òrgan judicial molt allunyat del domicili del consumidor implica per a aquest despeses de desplaçament massa elevades que poden dissuadir-lo de personar-se en el procés iniciat contra ell (par. 54 STJUE).

11. STJUE (Sala Tercera) de 4 d'abril de 2019, assumpte C-501/17, Germanwings GmbH contra Wolfgang Pauels.

d'una aeronau per un cos estrany, com ara un residu mòbil que es troba a la pista d'un aeroport, està inclòs dins del concepte de «circumstància extraordinària»¹² (par. 34 STJUE).

Ara bé, perquè el transportista el vol del qual ha patit un gran retard¹³ com a conseqüència de la circumstància extraordinària quedi exempt de l'obligació de compensar els passatgers, és necessari que provi que ha utilitzat tot el personal o el material i els mitjans econòmics de què disposava per a evitar que la substitució del pneumàtic danyat per un cos estrany provoqués el gran retard del vol (par. 34 STJUE).

El transportista aeri està exempt de compensar els passatgers sempre que pugui provar que la cancel·lació o el gran retard es deu a «circumstàncies extraordinàries» que no s'han pogut evitar i que s'han pres totes les mesures raonables, excepte si l'adopció d'aquestes representés l'acceptació de sacrificis insuportables per la capacitat de l'empresa en aquell moment (par. 19 STJUE).¹⁴

SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA VUITENA) DE 26 DE JUNY DE 2019,¹⁵ SOBRE EL CONTROL JUDICIAL DE LES CLÀUSULES ABUSIVES EN ELS CONTRACTES CELEBRATS AMB ELS CONSUMIDORS

El TJUE declara que la Directiva 93/13/CEE ha d'interpretar-se, d'acord amb el principi d'efectivitat, en el sentit que s'oposa a la normativa nacional en virtut de la qual el tribunal nacional que coneix d'una demanda d'execució forçosa d'un contracte de crèdit hipotecari celebrat entre un professional i un consumidor mitjançant un document notarial directament executiu, no disposa de la possibilitat d'examinar, ni a instància del consumidor ni d'ofici, si les clàusules contingudes en aquell document tenen caràcter abusiu en el sentit de la Directiva 93/13/CEE, ni de suspendre sobre aquesta base l'execució forçosa sol·licitada (par. 68 STJUE).

12. Tenen la consideració de «circumstàncies extraordinàries» els esdeveniments que, per la seva naturalesa o pel seu origen, no són inherents a l'exercici normal de l'activitat del transportista aeri afectat i escapen del seu control efectiu (par. 20 STJUE).

13. Es parla de «gran retard» quan la duració d'aquest és igual o superior a tres hores.

14. En la situació controvertida en el litigi principal, correspon al transportista aeri provar que va utilitzar tot el personal o el material i els mitjans econòmics de què disposava en aquell moment per a evitar que la substitució del pneumàtic danyat per un cos estrany que es trobava a la pista de l'aeroport provoqués el gran retard del vol en qüestió (par. 33 STJUE).

15. STJUE (Sala Vuitena) de 26 de juny de 2019, assumpte C-407/18, Aleš Kuhar i Jožef Kuhar contra Addiko Bank D.D.

El dret de la Unió Europea no harmonitza els procediments aplicables a l'examen del caràcter abusiu de les clàusules contractuals, sinó que correspon a l'ordenament jurídic intern de cada estat membre establir aquests procediments (par. 45 STJUE).

En virtut del principi d'autonomia processal dels estats membres, les disposicions que regulen l'aplicació dels mecanismes nacionals d'execució forçosa formen part de l'ordenament jurídic intern de cada estat membre. Ara bé, aquestes disposicions han de complir dos requisits: en primer lloc, no poden ser menys favorables que les que regeixen situacions similars sotmeses al dret intern (principi d'equivalència); i, en segon lloc, no poden impossibilitar o dificultar excessivament l'exercici dels drets que el dret de la Unió Europea confereix als consumidors (principi d'efectivitat) (par. 46 STJUE).¹⁶

Perquè cessi l'ús de clàusules abusives en els contractes celebrats per un professional amb els consumidors, s'han d'incloure en el dret nacional «disposicions idònies per a garantir a aquests la tutela judicial efectiva», que els ofereixin la possibilitat d'impugnar davant dels tribunals la validesa del contracte, fins i tot en la fase relativa a l'execució forçosa, sense exigir-los requisits que impossibilitin o dificultin excessivament a la pràctica l'exercici dels drets que els confereix la Directiva 93/13/CEE (par. 57 STJUE).

SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA (SALA SEGONA) DE 29 DE JULIOL DE 2019,¹⁷ SOBRE LA PROTECCIÓ DE LES PERSONES FÍSQUES RESPECTE AL TRACTAMENT DE LES DADES DE CARÀCTER PERSONAL

En primer lloc, l'òrgan jurisdiccional remitent planteja si els articles 22-24 de la Directiva 95/46/CE¹⁸ han d'interpretar-se en el sentit que s'oposen a la normativa nacional que permet a les associacions de defensa dels interessos dels consumidors

---

16. En el present assumpte, els notaris estan sotmesos a obligacions d'assessorament i informació als consumidors, de manera que garanteixen un control preventiu sobre el caràcter abusiu de les clàusules d'un contracte de crèdit hipotecari elevat a escriptura pública, amb la qual cosa contribueixen al compliment de les exigències formulades per la Directiva 93/13/CEE (par. 55 STJUE). No obstant això, aquest control preventiu és insuficient per a garantir l'efectivitat de la protecció conferida per la Directiva (par. 56 STJUE).

17. STJUE (Sala Segona) de 29 de juliol de 2019, assumpte C-40/17, Fashion ID GmbH & Co. KG contra Verbraucherzentrale NRW eV, amb la intervenció de Facebook Ireland Ltd. i Landesbeauftragte für Datenschutz und Informationsfreiheit Nordrhein-Westfalen.

18. Directiva 95/46/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 24 d'octubre de 1995, relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades (DOUE 1995, L 281).

exercitar accions judicials contra el presumpte infractor de la protecció de dades de caràcter personal (par. 43 STJUE).

D'acord amb l'article 288.3 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea, a l'hora de transposar una directiva els estats membres estan obligats a garantir la seva eficàcia i disposen d'un ampli marge d'apreciació pel que fa a la selecció dels procediments i mitjans destinats a garantir la seva aplicació (art. 49 STJUE).

El fet que l'ordenament jurídic intern d'un estat membre permeti a una associació de defensa dels interessos dels consumidors exercitar accions judicials contra el presumpte infractor de la protecció de dades personals, no afecta els objectius de la Directiva, sinó que contribueix a la consecució d'aquests¹⁹ (par. 51 STJUE).

En segon lloc, el TJUE declara que l'administrador d'un lloc d'Internet que insereix un mòdul social que permet al navegador visitant del lloc sol·licitar continguts al proveïdor d'aquell mòdul i transmetre al proveïdor dades personals del visitant, pot ser considerat responsable del tractament²⁰ en el sentit de l'article 2d de la Directiva 95/46/CE (par. 64 STJUE).²¹

Ara bé, aquesta responsabilitat està limitada a l'operació o al conjunt de les operacions de tractament de dades personals els fins i mitjans de les quals l'administrador determina efectivament (par. 85 STJUE).

En tercer lloc, el TJUE declara que, quan l'administrador d'un lloc d'Internet insereix en aquest lloc un mòdul social que permet al navegador del visitant del lloc sol·licitar continguts al proveïdor d'aquest mòdul i transmetre al proveïdor dades personals del visitant, és necessari que l'administrador i el proveïdor persegueixin individualment un interès legítim, en el sentit de l'article 7f de la Directiva 95/46/CE, perquè les operacions de tractament que duen a terme quedin justificades (par. 97 STJUE).

Qualsevol tractament de dades de caràcter personal ha de ser conforme a algun dels principis sobre legitimació del tractament de dades enumerats en l'article 7 de la Directiva 95/46/CE (par. 93 STJUE). Aquest precepte estableix tres requisits acumulatius perquè el tractament de dades personals sigui lícit: en primer lloc, la persecució

19. Un dels objectius de la Directiva 95/46/CE és garantir una protecció eficaç i completa de les llibertats i els drets fonamentals de les persones físiques —especialment, del dret a la intimitat pel que fa al tractament de les dades de caràcter personal (par. 50 STJUE).

20. L'article 2d de la Directiva 95/46/CE defineix la figura del «responsable del tractament» com la persona física o jurídica, autoritat pública, servei o qualsevol altre organisme, que sol o conjuntament amb d'altres determina els fins i els mitjans del tractament de les dades de caràcter personal.

21. En el present cas, Fashion ID ha inserit en el seu lloc d'Internet el botó «m'agrada» de Facebook, de manera que sembla que hagi ofert a Facebook Ireland la possibilitat d'obtenir dades de caràcter personal dels visitants del lloc d'Internet de Fashion ID des que consulten aquest lloc, amb independència que els visitants siguin membres de la xarxa social Facebook, que hagin clicat al botó «m'agrada» de Facebook i, fins i tot, que tinguin coneixement d'aquesta operació (par. 75 STJUE).

d'un interès legítim pel responsable del tractament o pel tercer o tercers als quals es comuniquen les dades personals; en segon lloc, la necessitat del tractament de dades personals per a la satisfacció de l'interès legítim perseguit; i, en tercer lloc, la no prevalença dels drets i les llibertats fonamentals de la persona interessada (par. 95 STJUE).

Si posem en relació aquesta qüestió prejudicial amb la resolta en segon terme, només és possible concloure que és necessari que cada un dels responsables persegueixi un interès legítim, en el sentit de l'article 7f de la Directiva 95/46/CE, perquè les operacions de tractament quedin justificades (par. 96 STJUE).

El TJUE considera també que els articles 2b i 7a de la Directiva 95/46/CE han d'interpretar-se en el sentit que, en una situació com la del litigi principal, només l'administrador ha de sol·licitar el consentiment relatiu a l'operació o el conjunt d'operacions de tractament de dades personals els fins i mitjans de les quals determina l'administrador. Per altra banda, l'article 10 de la mateixa Directiva ha d'interpretar-se en el sentit que l'obligació d'informació de l'administrador només ha de fer referència a aquella o aquelles operacions.

Així, doncs, les obligacions que afecten el responsable del tractament de dades de caràcter personal (en particular, l'obligació de sol·licitar el consentiment de la persona interessada i l'obligació d'informació) no poden referir-se a les fases anteriors o posteriors a les operacions de recollida i comunicació per a la transmissió de les dades de caràcter personal (par. 101 STJUE).

Quant al consentiment, ha de prestar-se abans de la recollida i la comunicació per a la transmissió de les dades de la persona interessada i només pot fer referència a l'operació o el conjunt d'operacions de tractament de dades personals els fins i mitjans de les quals determina efectivament l'administrador. La sol·licitud del consentiment no correspon al proveïdor del mòdul social, sinó a l'administrador del lloc d'Internet, perquè el fet que un visitant consulti el lloc d'Internet és el que desencadena el procés de tractament de les dades de caràcter personal (par. 102 STJUE).